

УДК 378.147.016:8/1

*С. В. Смолянкіна***ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНА СКЛАДОВА
У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ****Резюме**

Стаття посвящена целесообразности изучения аутентичных художественных текстов в аспекте домашнего чтения для развития художественно-эстетической компетенции у студентов. В статье рассмотрены виды творческих заданий для побуждения самостоятельных выводов и суждений, отражено наличие межпредметных связей при изучении домашнего чтения на иностранном языке.

Summary

The article addresses the problem of expediency of studying authentic belles-lettres texts (the aspect of home reading) for the development of students aesthetic competence. The article discusses types of creative tasks necessitating students making independent conclusions and statements, considers subject correlation in the course of home reading.

Ключові слова: неадаптовані літературні твори (автентичні тексти), художньо-естетична складова, іноземні мови, домашнє читання, міжпредметні зв'язки, творчі завдання.

Будь-який навчальний процес включає в себе різні аспекти, причому їх значимість змінюється в процесі навчання. Важливо зазначити, що наявність усіх аспектів діяльності в навчальному процесі є основною складовою здобуття якісної освіти студентів. Викладач вищого навчального закладу виконує завдання спеціального та соціального виховання, навчання і розвитку студентів.

У ході будь-якого навчання ми здобуємо знання в різних галузях науки, і насамперед ми це робимо завдяки вмінню читати. Безперечно, при вивченні іноземних мов ми теж стикаємось з необхідністю читати, але *метою* цієї статі є не лише підкреслення необхідності читання, а доцільність використання художніх творів для розвитку художньо-естетичної компетенції у студентів та відображення міжпредметних зв'язків при вивченні домашнього читання іноземною мовою.

Розгляд необхідності домашнього читання як одного з аспектів викладання іноземної мови привертав увагу різних дослідників (А. П. Шрамова (1967), С. В. Кірсанова (1975), І. М. Гущина (1988), І. Ю. Кругляшова (1989), Є. В. Ігнатова (1993), О. П. Жиркова (2004) [2] та ін.) Однак у наявних дослідженнях, присвячених домашньому читанню іноземною мовою, не розглядалися питання взаємодії різних аспектів іноземної мови та домашнього читання на старших курсах, найчастіше ставились питання, пов'язані з організацією та змістом домашнього читання на середньому етапі навчання в середній школі або на молодших курсах ВНЗ.

Питання значущості аспекту домашнього читання у ВНЗ, а саме вивчення художньої літератури для розвитку мовної компетенції та художньо-естетичної складової визначає *актуальність* цієї статті.

Вивчаючи художню літературу в оригіналі, ми можемо приділити увагу багатьом питанням, а головне, підкреслити необхідність вивчення неадаптованих, автентичних текстів літературних творів для майбутніх перекладачів. Під автентичними текстами розуміються оригінальні тексти, написані носієм мови для носіїв мови, без урахування можливості їх використання в процесі навчання.

Е. В. Носонович розглядає автентичність «не стільки як властивість, притаманну мовному твору, скільки як характеристику навчального процесу» [3] і «не стільки як властивість тексту, скільки як сукупність ряду умов, при дотриманні яких на занятті виникає автентична взаємодія учнів з текстом, з викладачем і один з одним».

Художня література крім своїх основних функцій – естетичної, комунікативної та пізнавальної – дає нам можливість розвиватися як особистостям, розвивати уяву, дає поштовх до творчого початку, стимулює розуміння головної ідеї твору, спонукає до самостійних висновків і суджень, тому що «кожен справжній витвір мистецтва є потенційно багатоликим та здатен виблискувати різними гранями в різному освітленні епох» [4].

Необхідність досягнення високого рівня професійно-методичної компетенції та розвитку художньо-естетичної складової студентів мовних факультетів університетів залежить від уміння розуміти літературу, бо «кожну книгу треба вміти читати» (Блез Паскаль).

При вивченні іноземних мов ми завжди стикаємось з необхідністю писати, читати і, звичайно, спілкуватись з метою розширення словникового запасу, та у зв'язку з цим ми використовуємо спочатку адаптовані, а потім неадаптовані, автентичні матеріали. Якщо мова йде про спеціалістів, пов'язаних з вивченням іноземних мов, то знайомство з художніми творами, що входять до золотого фонду світової культурної спадщини, мовою оригіналу дозволяє розвивати основні компетенції майбутнього перекладача, насамперед мовні компетенції, бо «читаючи авторів, які добре пишуть, звикають добре говорити» (Вольтер).

Домашнє читання – це необхідна частина загального вивчення іноземної мови. Треба підкреслити її взаємодію з іншими дисциплінами навчального процесу: маючи достатню фонетичну, лексичну та граматичну базу, необхідно вдосконалювати рівень знань, тобто поширювати синонімічний запас лексики, вміти висловлювати свою думку, обґрунтовувати її, вести дискусії. Але до всього вищезазначеного треба додати ще декілька особливих моментів: вивчаючи твір будь-якого письменника, студенти перш за все знайомляться з його біографією, життєдіяльністю, завдяки чому надалі, аналізуючи декілька прочитаних творів, можна провести паралель між життям автора та подіями чи рисами характеру тих чи інших героїв; також треба вміти не лише переказувати текст, а робити його лексичний або стилістичний аналіз, розрізняти особливості стилів авторів і з легкістю наводити приклади з творів художньої літератури при вивченні лексикології та стилістики.

Стосовно художньо-естетичної складової треба зазначити, що детальний розбір твору спонукає виявлення інтересу до відвідування театру, тобто до перегляду театральних постановок, або до перегляду існуючих екранізацій твору, що вивчається, для проведення паралелі з оригіналом. Усе це дає можливість проаналізувати зовнішність, манери, характер головних персонажів та порівняти власне уявлення з режисерською інтерпретацією. Якщо говорити про екранізації, то треба зауважити, що якщо подивитись фільм не читаючи книги, то власна думка не виникне, бо буде існувати лише версія режисера, тобто те, що продемонстрували.

Вивчення домашнього читання надає можливість знайомства з життєдіяльністю авторів та їх творами, прищеплення любові до мови, до читання, стимуляції самостійної роботи студентів, порівняння існуючих перекладів твору, що розглядається, та додавання свого еквіваленту перекладу певного уривку тексту. Отже, читання художньої літератури розвиває самостійність мислення, а спираючись на зміст твору, можна виконати низку творчих завдань:

1) переказати текст від імені різних персонажів, – можна пофантазувати, адже в тексті не завжди міститься вся інформація про місцезнаходження та поведінку того чи іншого героя, та провести круглий стіл-дискусію стосовно дій головних персонажів;

2) спробувати уявити поведінку героїв у змінених умовах, наприклад, кілька років по тому, або припустити, що сталося б з героями, якби будь-яка з подій не відбулася;

3) написати твір про свого улюбленого персонажа, аргументуючи свій вибір і використовуючи відповідну лексичну базу;

4) вигадати кінцівку твору, якщо автор дає можливість читачам самостійно уявити подальший розвиток подій. Наприклад, А. Моруа у новелі «Повернення полоненого» пише кінцівку у майбутньому часі, звертаючись до читачів: *J'écris cette histoire dans l'espoir qu'il la lira, et reviendra* (Я пишу цю історію в надії, що він прочитає її і повернеться...), – що спонукає до відтворення нових подій;

5) підібрати прислів'я, які найбільш точно передають ідею тексту та підходять за змістом до тієї чи іншої ситуації у творі;

6) знайти в тексті та детально розібрати цитати автора, які привернули увагу, і зробити висновок, наскільки вони актуальні у наш час;

7) відобразити у постановці окремі сцени твору, що допомагає вдосконалювати навички мовлення.

Домашнє читання як один з аспектів мовної підготовки студентів є центральним, де схрещуються інтереси всіх дисциплін, що складають систему навчання у мовному ВНЗ [5]. Як один із компонентів змісту навчання іноземним мовам, домашнє читання покликане забезпечувати більш міцне формування різних видів комунікативної компетенції (лінгвістичної, соціолінгвістичної, дискурсивної,

соціокультурної), а отже, є важливим аспектом процесу навчання іноземним мовам.

Оскільки робота над художнім твором при вивченні іноземної мови носить багатоаспектний характер, то важливо визначити ті чи інші пріоритети на різних етапах навчання. Для старших курсів матеріали художніх творів у курсі домашнього читання мають особливе значення, оскільки в цей період вивчаються теоретичні дисципліни, значення яких може бути реалізовано в пошукових, дослідницьких роботах на матеріалі художніх текстів. Лексикологія, теоретична граматика, історія мови, лінгвокраїнознавство, стилістика мають безпосереднє відношення до різних аспектів мовного та змістовного аналізу, за допомогою якого можливі різні приклади мовної наочності і практичне застосування теоретичних положень. Це дозволяє інтегрувати викладання різних мовних дисциплін у теоретичному та практичному планах [1].

Таким чином, слід зробити висновок, що домашнє читання творів художньої літератури країни досліджуваної мови є важливим і невід'ємним аспектом процесу навчання іноземним мовам, а знання та розуміння художньої літератури є невід'ємною складовою загальної освіти кожної людини, демонструє її обізнаність, освіченість. Домашнє читання як необхідний елемент викладання іноземної мови виховує здатність сприймати та інтерпретувати художні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки та оцінки; залучення художнього тексту до процесу навчання мови розвиває образне мислення, яке відповідає за творчу складову нашого розвитку, формує морально-естетичні ідеали та духовно-естетичну самоосвіту.

Список літератури

1. Андронкіна Н. М. Работа над художественными текстами в процессе обучения иностранному языку как специальности / Н. М. Андронкіна // Наука, культура, образование. – 2002. – № 10.

2. Жиркова О. П. Методика проведения экстенсивного домашнего чтения произведений художественной литературы при обучении немецкому языку студентов второй языковой специальности педагогического вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / О. П. Жиркова. – Владимир, 2004. – 131 с.

3. Носонович Е. В. Методическая аутентичность учебного текста : дис. ... канд. пед. наук / Е. В. Носонович. – Тамбов, 1999. – 175 с.
4. Огнева Е. А. Когнитивно-сопоставительное моделирование концептосферы художественного текста (на материале перевода русской прозы на франц. и англ. языки) : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.19 / Е. А. Огнева. – Белгород, 2009. – 345 с.
5. Стрекалова М. Д. Методика преподавания аспекта «домашнее чтение» на младших курсах языкового вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / М. Д. Стрекалова. – Ярославль, 2008. – 257 с.